

Сиволап Лариса Анатоліївна

к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансово-економічної безпеки
Маріупольський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність. Практика діяльності підприємств в сучасних економічних системах свідчить, що однією з найбільш поширених причин виникнення фінансової кризи і банкрутства підприємств була відсутність ефективної системи їх фінансової безпеки.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичне обґрунтування сутності фінансової безпеки підприємства представлено в наукових працях О.В. Ареф'євої, І.О. Бланка, Н.В. Ващенко, Г.Л. Вознюка, К.С. Горячевої, Л.І. Донеця, А.Г. Загородного, О. Кириченка, Ю. Кіма, Л.С. Мартюшевої, С.Ф. Покропивного, та ін.

Метою статті є розкриття теоретичних аспектів фінансової безпеки підприємства, а також, визначити вплив держави на формування фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. У процесі аналізу наукової літератури визначено, що в економічній теорії фінансову безпеку підприємства розглядають, як правило, у таких аспектах:

- як одну із складових економічної безпеки (С.Ф. Покропивний, І.О. Бланк);
- як самостійний об'єкт управління (К.С. Горячева, Л.С. Мартюшева).

Сутність поняття «фінансова безпека підприємства» науковці трактують у двох розрізах:

- як стан захищеності інтересів підприємства (І.О. Бланк, О. Кириченко, Ю. Кім, К.С. Горячева, А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк);
- як стан ефективного використання ресурсів підприємства (Л.Г. Мельник, Н.Й. Реверчук, Л.І. Донець, Н.В. Ващенко, О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко, С.Ф. Покропивний).

Так, К.С. Горячева стверджує, що фінансова безпека підприємства - це такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та задач достатнім обсягом фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток всієї фінансової системи. [1].

Л.С. Мартюшева запропонувала досліджувати фінансову безпеку підприємства як кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його зростання в поточному і перспективному періодах [2].

На думку, Н.Й. Реверчук фінансова безпека підприємства — це захист від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів. Саме вона є провідною

й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є рушієм будь-якої економічної системи. [3]

Л.І. Донець, Н.В. Ващенко розглядають фінансову безпеку підприємства як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат за цінними паперами підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку. [4]

Таку саме думку поділяють О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко, визначаючи фінансову безпеку підприємства як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних і оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплат за цінними паперами підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства й перспектив його технологічного та фінансового розвитку. [5]

О. Кириченко, Ю. Кім визначають фінансову безпеку підприємства як фінансове положення і фінансова стабільність, здатні забезпечити підприємству нормальний ефективний розвиток його діяльності. [6]

А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк характеризують фінансову безпеку як захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їхніх потреб і виконання фінансових зобов'язань. [7]. Однак на думку Матвейчук Л.О., таке трактування категорії є вузьким, адже визначає лише одну сторону фінансової безпеки, а саме захист фінансових інтересів підприємства, і не враховує вплив реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характеру на ефективність управління його ресурсами [4].

Багато науковців вважає, що І. А. Бланк подає найбільш комплексний підхід до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» та виокремлює такі його характеристики:

- фінансова безпека підприємства є основним елементом системи його економічної безпеки, в загальному складі елементів економічної безпеки;
- фінансова безпека є системою кількісних і якісних параметрів фінансового стану підприємства, що в комплексі відображають рівень його фінансової захищеності;
- об'єктом забезпечення фінансової безпеки є сформована система пріоритетних фінансових інтересів підприємства, що потребують захисту в процесі фінансової діяльності;
- важливим цільовим спрямуванням системи фінансової безпеки підприємства є створення необхідних фінансових передумов стійкого зростання підприємства в поточному і перспективному періодах;
- основою формування фінансової безпеки підприємства є ідентифікована система реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру його фінансовим інтересам;

- система фінансової безпеки конкретного підприємства припускає диференційований рівень кількісних і якісних параметрів захищеності фінансових

інтересів;

– фінансова безпека підприємства є системою, що забезпечує стабільність вадливих фінансових пропозицій розвитку підприємства, які формують захищеність його фінансових інтересів [8].

Не зважаючи на велику кількість підходів до трактування поняття фінансової безпеки підприємства, більш детальний аналіз його особливостей для суб'єктів господарювання зробити доволі важко, тому як більшість науковців значну увагу приділяють вивченню економічної безпеки підприємства. Тому дуже важливим буде визначити джерела негативних впливів на фінансову безпеку суб'єктів господарювання: [9]

1. Свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів).

2. Збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо). Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на фінансову безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретного підприємства чи його працівників. Суб'єктивні впливи спостерігаються внаслідок неефективної роботи підприємства загалом або окремих його працівників (передусім керівників і функціональних менеджерів).

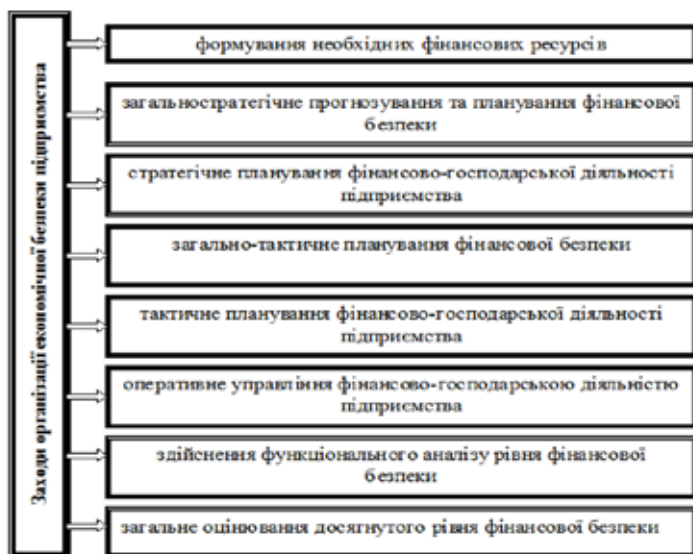

Рис. 1 Загальна схема процесу організації фінансової безпеки підприємства.

Задля ефективної реалізації фінансової безпеки на підприємстві повинні проводитись певні дії, які відповідатимуть загальній схемі процесу організації фінансової безпеки, розробленій на кожному підприємстві (рис. 1).

Враховуючи те, що фінансова безпека є складовою частиною економічної безпеки підприємства, то найбільш вплив на формування економічної та як його складового елементу фінансової безпеки підприємства має держава.

У сучасному економічному житті України можна спостерігати як позитивні, так і негативні прояви державного регулювання. До позитивних можна віднести: [10]

- стимулювання різних форм власності;
- прагнення наповнити ринок товарами;
- лібералізацію експорту;
- прагнення наблизити український ринок до цивілізованого;
- початок податкової реформи.

З огляду на можливе втручання держави в економіку підприємства, підвищення його економічної безпеки має включати такі аспекти: [10]

- правову основу (закони, які регулюють правові відносини між державою та підприємством);
- кредитну й інвестиційну політику, яка б враховувала весь спектр потенціальних інвесторів;
- постійний розвиток ринку, в тому числі співвідношення монополій і дрібних виробників, конкурентів і партнерів;
- розвиток інфраструктури підприємства (банківської системи, аудиторської служби, інформаційної системи).

Висновки. Одним з головніших напрямів ефективного функціонування та розвитку сучасного підприємства виступає забезпечення його фінансової безпеки, як однієї з головних складових всієї економічної безпеки підприємства. В свою чергу, забезпечення фінансової безпеки підприємства повинно реалізовуватись згідно з розробленою загальною схемою процесу організації фінансової безпеки на конкретному підприємстві, яка враховуватиме дуже важливий чинник, такий як вплив держави на економічну безпеку підприємства.

Література:

1. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. / К.С. Горячева — К.: НАУ, 2006. — 17 с.
2. Мартюшева Л. С. Фінансова безпека підприємства / Л. С. Мартюшева, Т. Е. Петровська, Н. І. Трихліб // Комунальное хозяйство городов: наук.-техн. сб. Выпуск 71. Серия: Экономические науки. — К.: «Техніка», 2006. — С. 235-238.
3. Реверчук Н.И. Управление экономической безопасностью предпринимательских структур. / Н.И. Реверчук. — Л.: ЛБИ НБУ, 2004. — 195 с.
4. Матвійчук Л.О. Концептуальні аспекти фінансової безпеки підприємства / Л.О. Матвійчук // Економічний вісник Донбасу. - 2009. - № 4(18). - С. 133-136.
5. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №1. — С. 101.
6. Гаврилова Т.В. Управление фінансовою безпекою підприємства / Т.В. Гаврилова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. - 2011. - №4. - С. 103-106.
7. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — К.: Знання, 2007 — 1079 с.
8. Бланк И. А. Управление фінансовою безпекою підприємства / И. А. Бланк. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 784 с.
9. Васильців Т.Г. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки / Т. Г. Васильців, О. Р. Ярошко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2011. - № 21.02. - С. 132-136.
10. Судакова О.І. Вплив держави на формування економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11._NPRТ_2007/Economics/21878.doc.htm